

nesla skoro cele njive z nasadi, zasula travnike, razdrapala vinograde, da nekaterih več ne bo mogoče popraviti. V njivah je največ trpela rž in pšenica. Stari ljudje ne pomnijo takega neurja.

Meščanska šola v Brežicah. Vpisovanje učencev in učenk v prvi razred (za šolsko leto 1922-23) se vrši v dnevi 28., 29. in 30. junija v dopoldanskih urah. V poštve pridejo učenci, ki so dopolnili 11. leto svoje starosti in so posejali ljudsko solo skozi pet let z dobrim učnim uspehom. Predložiti imajo zadnje izpise, krstni list ali izpis iz krstne knjige in izkaz o cepljenju koz. — Ravnateljstvo.

Takih tatov je malo! V Dubrovniku v Dalmaciji je ukradel neki uzmovič oritelji Caporusi iz stanovanja demarno svoto v znesku 190,000 kron. Ukradeni denar je bila cela imovina, katero oje posedala družina, ki je prišla vsled tatvine v velike življenske stiske in pomanjkanje. Uzmovič, vigeč družinsko bedo, jej je vrnil ukradeni denar po pošti. Kaj takega se pripeti pač redkokdaj.

Boj v planini. Iz občine Stupne blizu Jajca v Bosni se je napotilo te dni 39 težakov na planino Lisina gora, da zgradijo ograjo krog neke livade, ki je služila stupniški živini za pašo. Ko so dospeli težaki do cilja, so zapazili, da si je ogradiril livado in si jo prisvojil neki Pero Koponja s svojima dvema sinovoma Mehom ter Janičem. Težaki so se vrnili v selo in javili kmetom, kdo si je prilastil njihovo pašo na planini. Kmetje je ta kršitev pašnega prava razburila ter so se napotili na planino, da nasilnim potom razčerejo ograjo ter preženejo nasilneže. Pri ograji na planini je došlo najprej do ostrega prerekanja med seljaki in nasilno trojico. Ko so pa začeli kmetje podirati ograjo, so Koponja in njegova dva sinova počenili za drevesa, zgrabili za puške in jih sprožili na goloroke seljake. Pri tej priliki je bil kmet Stojan Trivunović težko ranjen in je pozneje izdihnil, več seljakov pa lahko. Oblasti, obveščene o žalostnem slučaju, so poslale na planino žandarje, ki so vse tri nasilneže prijeli in jih predali sodišču.

Ze zopet so obsodili Nazarena na dve leti ječe. V «Gospodarju» smo že objavili dokaj slučajev, da je obsodilo vojno sodišče Nazarene (to je verska sekta, ki noče nositi in rabiti orožja) na večletno ječo. Te dni je sarajevsko vojno sodišče že zopet obsodilo prostaka 33. pešpolka Pajo Činčurka iz Gložena pri Novem Sadu. Činčuruk se je branil v svoji garniziji v Sisku orožja in ni hotel priseči. Sodišče v Sarajevu mu je prisodilo radi nazarenstva dve leti težke ječe. Činčuruk je sprejel kazen brez vsake pritožbe.

Gospodarstvo.

Hibride ali križanke. Ako bi na primer brazdo cvetoče šmarnice oplodili s cvetnim prahom žlahtnine, bi nastala iz tega jagoda. Ako posejamo peške te jagode, ki je nastala iz križanja (šmarnica — žlahtnina), bi zrasedel trs, katerega sad bi ne bil več popolnoma podoban šmarnici, ampak bi vseboval že tudi nekatere lastnosti žlahtnine. Ta novi trs je križanka ali hibrida. Potom križanja je večkrat mogoče spojiti dobre lastnosti ene vrste in izpopolniti druge. Ko je pred nekako 40 leti začela trtna us uničevati naše stare nasade, smo bili primorani začeti s popolnoma novim načinom sajenja.

Domačo trsje, katero smo prej razmnoževali večinomoma z grobanjem, je podleglo trtni usi in zato smo morali cepiti domače vrste na trpežno in proti trtni usi bolj neobčutljivo ameriškansko podlago. V začetku smo rabili samo Ripario montikolo in solonis. In še danes rodijo skoraj vse naše gorice na teh podlagah. Pri rekonstrukciji naših goric pa smo premalo pazili na zemljo, v katero smo sadili cepljeno trsje. Praksa je pokazala, da ne veljajo vse navedene podlage za vsako zemljo, ker zemlje, ki vsebujejo veliko množino apna, ne ugačajo tem podlagam in na njih cepljene vrste zbolijo na klorozi ali žoltnici. Da se temu nedostatku odpomore, so vinarski strokovnjaki začeli dosedanje podlago, ki prilično zadostuje zahtevam po rodovitnosti, zorenju lesa itd. križati s takimi ameriškimi podlagami, katerim ne škoduje tudi večja množina apna v zemlji. — Danes že imamo na stotine križank ali hibrid, od katerih pa samo nekatere ustrezajo našim zahtevam. — Pred vojno so z državno pomočjo v Dvoru pri Smarju delali obsežne poizkuse s hibridami. Pokazalo se je, da križanke Berlandieri — Riparia 420 H, Aramov — Rupestris, Riparia — Montikola 1 R, Riparia — Rupestris in Kaselas — Berlandieri 41 B niso nikdar dobile žoltenice ali klorozi. Ker so te hibride dobro uspevale v matičnjaku, pa še ni s tem rečeno, da bi na teh podlagah tudi uspevale vse, na nje cepljene domače trtne vrste. Tako je na primer zeleni silvaner cepljen na Aramov — Rupestris dobil v goricah takoj žoltenice, med tem, ko se je vcepljen na Ripario — Montikola 1 R še precej dobro obnesel. Ko bomo morali zopet začeti s sajenjem novih goric, bo treba največje previdnosti in pomoči naših vinarskih strokovnjakov, da bomo sadili za vsako zemljo primerno domačo vrsto. Dosedanje izkušnje nam morajo biti kazipot, da se obvarujemo nove škode. Te vrstice so imele samo namen, pokazati našim vinogradnikom, kako nastanejo hibride ali križanke, kako nam koristijo in obrniti na nje pozornost vinogradnikov pri novih nasadih.

Trtna plesen (Oidium Tuckeri). Ta trtni bacil se je naselil najprej krog leta 1840 pri Londonu v Angliji. Tam imajo velike rastlinjake, katere kurijo in zorijo grozdje že za veliko noč. V teh rastlinjaki mu je toplota ugajala in se je kar naselil. Kakor že povedano, je tudi trtna plesen ameriški emigrant. V letu 1848 se je pojavila ta bolezen že na Francoskem, v letu 1851 na južnem Tirolskem in se kmalu razširila na vse vinorodne pokrajine. Se le v letu 1862 so spoznali v žveplu zanesljivo sredstvo proti temu škodljivcu. Trtna plesen je umazanobela močnatna prevlaka na zelenih jagodah, peresih in poganjkih. Ta sestoji iz izredno fine nitaste prevlake, ki se zjeda v gornjo kožico (epidermis) napadenih delov, pobira tam svojo hrano in jih tako uničuje. Globlje kot v gornjo kožico svoje sesalne organe ne poganja. Pri jagodah se gornja kožica, ki je napadena, ne more več širiti, od znotraj pa jagoda raste in zato končno spoka, tako, da se vidijo peške. Skoz to, da napada liste in poganjke, ropa trsu življensko možnost. Najučinkovitejša in najenostavnejše sredstvo proti temu

škodljivcu je žvepljanje z žveplnim prahom. To je izredno fino zameto žveplo. Varovati se je žveplena cveta, ki sestoji iz sublimiranega žvepla, to je iz izredno finih kroglic, ki se na dele vinske trte težko primejo in večinoma zdrčijo na tla. Vpliv žvepla obstoji v tem, da se napravi žveplena sokislina vsled solčne vročine in dotična uniči plesni življenje. Žveplamo takoj po prvem škropljenju, pozneje pa parkrat še samo grozdje. Žveplamo samo takrat, kadar se nadejamo delj časa lepega vremena. Če je bil kmalu dež po žveplanju, moramo istega ponoviti. Ob večkratnem deževju se z uspehom rabi salajodin (natrijev tiosulfat) v 1 odstotni raztopini med navadnim galičnim škroplivom. Vsa druga sredstva so več ali manj nezanesljiva in predraga. Z uspehom se rabi v času, ko trs počiva, žveplenoapnena brozga. 1 liter dotične zređen z dvema do tremi litrama vode uniči trose (semenje) od oidija, ki prezimuje na trsju, ako namažemo z njo temeljito ves trs. Tako namazano trsje pa tudi nekaj pozneje poganja, kar ima za posledico, da je varnejši pred pežebom. Domnevalo se je, da bo ta bolezen od nas popolnoma izginila vsled mrzlih zim, toda zadnja leta so pokazala, da je ta domneva napačna in bomo morali nasprotno tem bolj zatirati to bolezen, ako hočemo, da se je ubranimo.

Stajerski vinogradi. Toplo, suho, solčno vreme je zelo ugodno uplivalo na rast in razvoj vinske trte, tako se je zamuda v prejšnjem razvoju vsled slabega in pa hladnega vremena zopet popravila. Ta teden stojijo že vse trtne vrste v polnem cvetju, med tem ko so izabela, šmarnica in rano cvetoče vrste, kakor burgunder, že odveteli. Vsled lepo dozorelega lesa v lanskem letu nam javljajo iz vseh krajev, da kažejo gorice bogat nastavek. Kaverki so veliki in lepo razviti. Druga kop je večinoma opravljena, istotako prvo žvepljanje in prvo škropljenje. Začelo se je pleti in vezati. Vinska trgovina miruje, vse čaka, kako bo odvetelo grozdje in kako bo vreme prve tedne po cvetu.

Sejmsko poročilo. Na svinjski sejem v Mariboru dne 9. t. m. se je pripeljalo 248 svinj in 1 koza. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 300—550 K, 7—9 tednov stari 600—830 K, 3—4 mesece stari 1300—1600 K, 8—10 mesecev 2000—2200 K, 8—10 mesecev 4000—4200 K, 1 leto stari 670 K.

Zagrebski trg z živim blagom. Na zagrebskem živinskem trgu ni več toliko živine kot poprej. Hrvatski kmet ima dovolj paše in bo gonil živino na sejme še le v avgustu. Ako bodo dogoni na sejme v avgustu veliki, bo tudi cena živini padla. Radi prevelikih cen se živina od nas ne izvaja, italijanskih kupcev pa sploh ni več na naše sejme. A kljub ukinjenemu izvozu se še držijo živinske cene v neverjetni višini. Živinske cene v Zagrebu so bile minuli teden sledeče: govedo I 40—41, II 32—36, III 22—28 K. Svinje težke I 80—90, II 76—80 K, lahke I 72—74 K, II 68—70 K. Po vpraševanju po svinjah je bilo zelo živahno.

Cene kozam. Težke goveje kože se plačujejo 1 kg po 48 K2, lažje 42—44 K, telečje 64—70 K.

Čebelarški tečaj v Jarenini. V nedeljo, dne 28. maja je priredil gospod potovalni učitelj Jurančič pri tukajšnji čebelarški podružnici enodnevni čebelarški tečaj, katerega se je udeležilo 38 čebelarjev. Z njemu lastno poljudnostjo in zgovornostjo nam je orisal življenje, koristi in dobiček čebele. Popoldan pa nas je popeljal k čebelnjaku g. Toplaka, ter nam popolnoma nazorno pokazal glavna opravila pri čebelah. Zalibog je bil dan veliko prekratek. Gospodu Jurančiču pa še enkrat prisrčna hvala. Upamo, da nas še v bodoče tudi ne pozabi.

Fr. Rudl:

Novejše naziranje o obdelovanju zemlje.

Obdelovanje zemlje po končani setvi in saditvi vsebuje toliko važnih in bistvenih točk, da mora biti o njih vsak umni poljedelec v splošnih obrisih vsaj nekoliko poučen.

Okopavanje in osipavanje kulturnih rastlin vsebuje vobče sledeče prednosti:

1. Uničiti se mora razplojeni plevel.
2. Da se prehrani rastlina z ogljikovo kislino, ki se nahaja v zemlji.
3. Ohraniti se mora vlaga na ta način v zemlji, da se zaustavi kapilarnost ali lasovitost zemlje in se ustvari umetno obsenčevanje zemlje na ta način, da se tvorijo male grude.
4. Da se istočasno razredčijo rastline, zrači zemlja, da se ji dovaža kisik in s tem pospeši kipevajoča rahlost zemlje.

Glede uničevanja plevela na vrtu in na njivi bodisi z roko, motiko, sekuro, lopato, s kultivatorjem ali ekstirpatorjem, je vsakemu praktičnemu kmetovalcu znano, kako se mora tako delo, ki je takorekoč samoobsebi umljivo, opravljati, kajti vsak razumen kmetovalec pre dobro ve, da plevel jemlje zemlji in kulturni rastlini rastlinske prehranjevalne snovi ter na ta način škoduje zemlji in rastlino ovira v rasti.

Toda plevel ne jemlje zemlji in kulturni rastlini samo redilnih snovi, ampak ji zlasti za časa suše jemlje še tudi vlažnost, katere že itak ni veliko v zemlji, (štedenje z vodo).

Le v tem slučaju ne škoduje preveliko plevel kulturni rastlini, ako je plevel veliko manjši, kakor so kulturne rastline, ali z drugimi besedami povedano: da plevel ne uživa v prvi vrsti svetlobo in zrak, ki sta namenjena samo za kulturno rastlino, nikakor pa za plevel, ki s svojim steblovjem in listjem obsenčuje kulturno rastlino. Gre torej predvsem za svetlobo, zrak in vodo.

Kakor znano, dobiva rastlina svojo hrano po koreninah. Korenine vsesavajo mineralične raztopine anorganih prasnovi (N. H. O. C.) v vseh svojih raznih molekularnih sestavinah, tako, da se zdi, kakor bi vse hotelo iti iz zemlje in se v to svrhu poslužuje rastlin. Te neorganične, mineralične raztopine gredo skozi notranjost rastline in pridejo v list, kjer se vsled solčne svetlobe in gorkote spremene v organične snovi, kot je beljakovina, celuloza, v beljakovini podobne snovi takozvane auride, škrob, gumi, sladkor, maščobo in olje, toda ne brez vdihavanja — rastlina živi!

Rastlina pri dihanju izpuhneva to snovino, katero brezpogojno potrebuje človek pri dihanju in tudi za življenje, in ta snov je kisik. Nasprotno pa rabi rastlina pri vdihavanju tisto snov, katero človek pri dihanju izloča, in ta snov je ogljikov kisik.

Ogljikova kislina že vpliva zastrupovalno na pljuča, če se nahajata v kubičnem metru zraka samo dva grama te snovi. Rastlina pa ne more živeti brez ogljikove kisline, kajti ona zraste vsled razkrojitve te kisline v ogljik in kisik. En kilogram lesa da četrtr kilograma oglja. So torej v rastlini najbolj zastopani voda, kisik in ogljik.

Gnoj, strohneče rastline in živalski ostanki ali odpadki tvorijo vsled vplivanja majhnih mikroob, bakterij, kakor tudi vsled zračnega kisika v zemlji velike množine ogljikove kisline (prekvasenje zemlje), ki je za prehrano rastline zelo važna.

Ako se n. pr. nahaja na njivi debela plast skorje, ne more iz zemlje izhlapevati ogljikova kislina, kar ima za posledico, da dobiva rastlina premalo hrane, postane žolta in hira namesto da bi se bujno razvijala.

Iz tega vzroka pomeni zrahljevanje zemlje, okopavanje in obsipovanje ne samo zračenje zemlje, marveč še tudi tvori prehrano rastline. In ravno vsled tega bi kako pregloboko ali prevečkratno obdelovanje zemlje povzročilo, da izgine iz zemlje preveč zraka, vsled česar trpi zemlja. Da bi se ta trditev na tem mestu preobširno utemeljevala, bi vodilo predaleč.

Glede ohrane vlažnosti v zemlji je to vprašanje tudi pri nas zelo važno, čeprav imamo v naših krajih precej vlažno obnebjje. Mimogrede bodi omenjeno, da tu močvirnatih krajev ne pridejo v poštev. Čim hujsa je suša, tem važnejše postaja zrahljevanje zemlje. Okopavanje in obsipovanje mora biti plitvo, nikakor pa ne sme iti globoko v zemljo. Zemlja se ne sme globoko izsušiti, da ne nastanejo v njej razpokline.

Po letu bi se moralo po vsakem močnem deževju, kakor hitro se je zemlja toliko posušila, da je sposobna za obdelovanje, vršiti okopavanje, oziroma osipavanje.

Roko v roki z okopavanjem, ogrebanjem, oziroma obsipavanjem rastline se tudi naj vrši nadaljno razredčenje kulturnih rastlin, seveda v tem slučaju, ako se nahajajo pregosto druga tik druge, tudi se naj v taki dobi nasade ali presade rastline na tista mesta, kjer je gola zemlja.

Da je zračenje zemlje in dovažanje kisika zelo pomembno, o tem ni nobenega dvoma. So nitrificirajoče, to je solitar tvoreče in še druge vrste mikroskopično majhnih živih bitij, takozvanih bakterij, ki s pomočjo kisika tvorijo krog ali razkroj zemeljske površine plasti in brez tega razkroja bi bilo vsako umno negovanje onemogočeno.

Nadaljna tozadevna obširnejša izvajanja, ki bi vodila v agrikulturno-kemično in fiziološko smer, bi pač bila preobširna, kajti v tem članku sem hotel podati le nekaj namig ali nekako spodbudo, za nekoliko bolj premišljeno in prevdarjeno obdelovanje zemlje, kar se namreč tiče okopavanja, ogrebanja ali obsipavanja.

Zagrebski žitni trg. Minuli teden se je v Zagrebu najbolj popraševalo po koruzi. Da je popraševanje po koruzi tako živahno, si lahko razlagamo na ta način, ker so koruzne zaloge v Sremu in Bački neznatne in ker se razvija nova koruza vsled suše po južnih krajih bolj slabo. Setve so zaostale po naših žitnorodnih krajih vsled mrzlih dni v maju in vsled sedanjega pomanjkanja dežja. O našem žitnem izvozu minuli teden sploh niti govora ni bilo, ker je padla avstrijska kruna. Cene posameznim žitnim vrstam so bile sledeče: pšenica 1600—160 K, koruza 1280—1320 K, ječmen 1300 K, rž 1440 K, oves srbijanski 1240 K, slavonski in bački 1349 K, moka od velikih mlinov in prvovrstna 24 K, slabša 22—23 K, otrobi 640—740 K.

Pomanjkanje sena se nam obeta. Kmetovalci tožijo, da je zelo malo trave in še tista se tako posuši, da niti polovico toliko sena ne dajo travniki kot ob navadnih letih. Ze sedaj plačujejo 100 kg svežega sena po 800 do 900 kron. Svetujemo poljedelcem, da varčujejo s krmo in da vsake bilko skrbno spravijo.

Hmelj. Na hmeljskem trgu v Zalcu je bilo tudi v prvem tednu tega meseca živahno razpoloženje in povpraševanje po hmelju. Za hmelj srednje dobre in prvovrstne kakovosti so plačevali po 2800—3200 čehoslovaških kron. — Tudi zunaj na deželi je bilo popraševanje po hmelju zelo živahno. Popraševanje po hmelju je vsled tega tako živahno, ker letošnja hmeljska letina ne kaže posebno dobro in ker predvse Nemčija potrebuje zelo veliko hmelja, kajti njene hmeljske zaloge so do malega izčrpane. V Savinjski dolini obetajo hmeljski nasadi dobro letino. Bolhač ne povzroča hmeljski rastlini kake občutne škode.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 270 do 274, francoski frank stane 25,30 naših kron. Za 100 avstrijskih kron je plačati 1,72, za 100 čehoslovaških kron 542,545, za 100 nemških mark 98, za 100 laških lir 1450 jugoslovaških kron. V Curihu znaša vrednost naše krone 1,90 centima (1 centim — 1 vinar). Od zadnjega poročila je vrednost naše krone poskočila za 8 točk.

Dopisi.

Razvanje pri Mariboru. Prvi shod Slovenske ljudske stranke v naši vasi se je vršil v soboto, dne 10. junija zvečer v gostilni g. Pukla. Zbrali smo se občinski odborniki in zaupniki. Shodu je predsedoval g. župan Kac. Naš posl. Zebot nam je v poljudni obliki opisal sedanjí položaj. Vsi odobravamo taktiko naših poslancev in njih odločni nastop. Govoril je še g. Vizovišek iz Nove vasi. Poslanecem SLS smo izrekli zaupnico z željo, da nas večkrat obiščejo.

Ruše. Nedeljski shod je lepo uspel. Posebno lepo število delavcev na zborovanju znači, da se naša stranka širi tudi med delavstvom. Goljuviva socijalna demokracija nosi med nas samo prazne obljube, a na tihem podpira centralistično vlado. Na shodu sta govorila poslanec Zebot in delavski organizator Čimpret iz Ljubljane. Veliko število delavcev se je na novo pridružio Strokovni zvezi.